

Zitting 1975-1976

11 022

Wijziging van het Wetboek van Koophandel en de Faillissementswet in verband met de op 26 november 1973 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Benelux-Overeenkomst betreffende de Agentuurovereenkomst met Bijlage (Trb. 1974, 4)

Nr. 8

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET

Wij Juliana, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het in verband met de op 26 november 1973 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Benelux-Overeenkomst betreffende de Agentuurovereenkomst, met Bijlage (Trb. 1974, 4), wenselijk is de wettelijke bepalingen omtrent handelsagenten te herzien;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL I

A. Het opschrift van de vierde Titel van het Eerste Boek van het Wetboek van Koophandel wordt gelezen:

Van beurzen van koophandel, makelaars, de agentuurovereenkomst en de handelsreizigersovereenkomst.

B. De huidige derde afdeling van deze Titel vervalt. De vierde afdeling wordt vernummerd tot derde afdeling en als volgt opnieuw vastgesteld:

DERDE AFDELING

Van de agentuurovereenkomst

Artikel 74

De agentuurovereenkomst is een overeenkomst waarbij de ene partij, de principaal, aan de andere partij, de handelsagent, opdraagt, en deze zich verbindt, voor een bepaalde of een onbepaalde tijd en tegen beloning bij de totstandkoming van overeenkomsten bemiddeling te verlenen, en deze eventueel op naam en voor rekening van de principaal te sluiten zonder aan deze ondergeschikt te zijn.

Artikel 74a

De handelsagent moet de belangen van de principaal behartigen met de vereiste zorgvuldigheid.

Hij is verplicht de principaal alle nodige inlichtingen te geven en in het bijzonder onverwijld kennis te geven van de overeenkomsten die hij voor de principaal heeft bemiddeld of gesloten.

Artikel 74b

De handelsagent kan zich voor verplichtingen die voor derden uit een door hem bemiddelde of afgesloten overeenkomst voortvloeien, uitsluitend schriftelijk aansprakelijk stellen.

Tenzij schriftelijk anders is overeengekomen, is de handelsagent krachtens een beding van delcredere slechts aansprakelijk voor de gegoedheid van de derde.

Hij kan zich niet aansprakelijk stellen tot een hoger bedrag dan de overeengekomen provisie, tenzij het beding betrekking heeft op een bepaalde overeenkomst of op overeenkomsten die hij zelf in naam van de principaal sluit.

Indien er een kennelijke wanverhouding is tussen het risico dat de handelsagent op zich heeft genomen en de bedongen provisie, kan de rechter het bedrag waarvoor de handelsagent aansprakelijk is matigen, voor zover dit bedrag de provisie te boven gaat. De rechter houdt met alle omstandigheden rekening, in het bijzonder met de wijze waarop de handelsagent de belangen van de principaal heeft behartigd.

Artikel 74c

De principaal moet alles doen wat in de gegeven omstandigheden van zijn kant nodig is om de handelsagent in staat te stellen zijn werkzaamheden te verrichten.

Hij is verplicht de handelsagent onverwijld te waarschuwen, indien hij voorziet dat in een uitgesproken geringere mate dan de handelsagent mocht verwachten overeenkomsten zullen of mogen worden afgesloten.

Artikel 74d

De handelsagent heeft recht op de overeengekomen provisie of, bij gebreke van een beding daaromtrent, op de gebruikelijke provisie voor de overeenkomsten die tijdens de duur der agentuurovereenkomst zijn tot stand gekomen:

- a. indien de overeenkomst door zijn tussenkomst is tot stand gekomen;
- b. indien de overeenkomst is tot stand gekomen met iemand die hij reeds vroeger voor een dergelijke overeenkomst had aangebracht;
- c. indien de overeenkomst is afgesloten met iemand die behoort tot de klantenkring die, of gevestigd is in het gebied dat, aan de handelsagent is toegewezen, tenzij uitdrukkelijk is overeengekomen dat de handelsagent ten aanzien van die klantenkring of in dat gebied niet het alleenrecht heeft.

Voor de voorbereiding van overeenkomsten die pas na het einde van de agentuurovereenkomst tot stand komen, heeft de handelsagent recht op een billijke beloning. Op deze beloning zijn de bepalingen van deze afdeling omtrent de provisie van toepassing.

Artikel 74e

Het recht op provisie ontstaat zodra de overeenkomst met de derde is tot stand gekomen.

Indien de rol van de handelsagent zich heeft beperkt tot het verlenen van bemiddeling bij de totstandkoming van de overeenkomst, wordt de order,

die hij aan zijn principaal heeft doen toekomen, voor wat betreft het recht op provisie geacht te zijn aanvaard, tenzij de principaal de handelsagent binnen een in de agentuurovereenkomst bepaalde termijn mededeelt, dat hij de order weigert of een voorbehoud maakt. Bij gebreke van een zodanige bepaling bedraagt de termijn een maand vanaf het moment dat hem de orde is medegedeeld.

Het beding dat het recht op provisie doet afhangen van de uitvoering van de overeenkomst, dient uitdrukkelijk te worden gemaakt. Het onthoudt aan de handelsagent deze provisie alleen indien de principaal bewijst dat de niet-uitvoering redelijkerwijze niet voor zijn rekening komt.

Artikel 74f

De principaal is verplicht na afloop van iedere maand aan de handelsagent een schriftelijk opgave te verstrekken van de over die maand verschuldigde provisie, onder vermelding van de gegevens waarop de berekening berust; deze opgave moet worden verstrekt voor het einde van de volgende maand. Partijen kunnen schriftelijk overeenkomen dat de opgave twee- of driemaandelijks wordt verstrekt.

De handelsagent is bevoegd van de principaal inzage te verlangen van de nodige bewijsstukken, echter zonder afgifte te kunnen verlangen. Hij kan zich op zijn kosten doen bijstaan door een deskundige, aanvaard door de principaal of, bij afwijzing, benoemd door de president van de bevoegde rechtbank op verzoek van de handelsagent.

Echter kunnen partijen schriftelijk overeenkomen dat de inzage van de bewijsstukken zal geschieden aan een derde; indien deze zijn taak niet vervult, zal de president van de rechtbank een plaatsvervanger aanwijzen.

De overlegging van de bewijsstukken door de principaal geschiedt onder verplichting tot geheimhouding door de handelsagent en in de vorige leden vermelde personen. Deze laatsten zijn echter niet verplicht tot geheimhouding tegenover de handelsagent voor zover het betreft een in het eerste lid bedoeld gegeven.

Artikel 74g

De provisie wordt opeisbaar op de achtste dag van de maand, volgende op die waarin de opgave aan de handelsagent moet worden verstrekt.

Artikel 74h

De handelsagent heeft recht op een beloning, indien hij bereid is zijn verplichtingen uit de agentuurovereenkomst na te komen of deze reeds heeft nagekomen, doch de principaal van de diensten van de handelsagent geen gebruik heeft gemaakt of in aanzienlijk geringere mate gebruik heeft gemaakt dan deze als normaal mocht verwachten, tenzij de gedraging van de principaal voortvloeit uit omstandigheden welke redelijkerwijs niet voor zijn rekening komen.

Bij de bepaling van deze beloning wordt rekening gehouden met het bedrag van de in de voorafgaande tijd verdiende provisie en met alle andere ter zake in acht te nemen factoren, zoals de onkosten die de handelsagent zich door het niet verrichten van werkzaamheden bespaart.

Artikel 74i

Indien een agentuurovereenkomst die voor een bepaalde termijn is aangegaan, na het verstrijken van die termijn door partijen stilzwijgend wordt voortgezet, wordt zij geacht wederom te zijn aangegaan op dezelfde voorwaarden en voor dezelfde tijd, doch ten hoogste voor een jaar. Deze bepaling is van toepassing bij elke verdere stilzwijgende voortzetting.

Artikel 74j

Indien de agentuurovereenkomst is aangegaan voor een onbepaalde tijd of voor een bepaalde tijd met recht van tussentijdse opzegging, is ieder der partijen bevoegd haar te doen eindigen met inachtneming van de overeengekomen opzeggingstermijn. Bij gebreke van een overeenkomst dienaangaande, zal de opzeggingstermijn vier maanden bedragen, vermeerderd met een maand na drie jaar looptijd van de overeenkomst en met twee maanden na zes jaar.

De termijn van opzegging kan niet korter zijn dan een maand.

Opzegging behoort plaats te vinden tegen het einde van een kalendermaand.

Artikel 74k

De agentuurovereenkomst eindigt door het overlijden van de handelsagent.

In geval van overlijden van de principaal zijn zowel zijn erfgenamen als de handelsagent bevoegd, mits binnen negen maanden na het overlijden, de overeenkomst te doen eindigen met een opzeggingstermijn van vier maanden.

Artikel 74l

De partij die de overeenkomst beëindigt zonder eerbiediging van haar duur of zonder inachtneming van de wettelijke of overeengekomen opzeggingstermijn en zonder dat de wederpartij daarin toestemt, is schadeplichtig, tenzij zij de overeenkomst doet eindigen om een dringende, aan de wederpartij onverwijld medegedeelde reden.

Dringende redenen zijn omstandigheden van zodanige aard dat van de partij die de overeenkomst doet eindigen, redelijkerwijs niet gevergd kan worden de overeenkomst, zelfs tijdelijk, in stand te laten.

Indien de beëindiging van de overeenkomst wegens een dringende reden gegrond is op omstandigheden, waarvoor de wederpartij een verwijt treft, is laatstgenoemde schadeplichtig.

Een beding waardoor aan een der partijen de beslissing wordt overgelaten of er een dringende reden aanwezig is, is nietig.

Artikel 74m

Ieder der beide partijen is bevoegd de rechter te verzoeken de agentuurovereenkomst te ontbinden op grond van:

a. omstandigheden die een dringende reden opleveren in de zin van artikel 74l, tweede lid.

b. verandering in de omstandigheden welke van dien aard is, dat de billijkheid eist, dat aan de overeenkomst dadelijk of na korte tijd een einde wordt gemaakt.

De rechter bepaalt op welke dag de overeenkomst eindigt.

Spreekt de rechter de ontbinding uit op grond van een omstandigheid als bedoeld in het eerste lid onder a en kan van deze omstandigheid de verweerder een verwijt worden gemaakt, dan is deze schadeplichtig.

Spreekt de rechter de ontbinding uit op grond van hetgeen is bepaald in het eerste lid onder b, dan kan hij aan een der partijen een vergoeding toekennen. Hij kan bepalen dat deze in termijnen wordt betaald.

Het bepaalde in het derde, zesde en zevende lid van artikel 1639w van het Burgerlijk Wetboek is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 74n

De partij die, krachtens artikel 74l of artikel 74m, derde lid, schadeplichtig is, is aan de wederpartij een som verschuldigd gelijk aan de beloning over

de tijd dat de agentuurovereenkomst bij regelmatige beëindiging had behoren voort te duren. Voor de vaststelling van deze som wordt rekening gehouden met de in de voorafgaande tijd verdiende provisie en met alle andere ter zake in acht te nemen factoren.

De rechter is bevoegd deze som te verminderen, indien zij hem met het oog op de omstandigheden te hoog voorkomt.

De benadeelde partij kan, in plaats van de schadeloosstelling in de voorgaande leden bedoeld, volledige vergoeding van haar schade vorderen, onder gehoudenheid de omvang daarvan te bewijzen.

Artikel 74o

Bij het einde van de agentuurovereenkomst heeft de handelsagent, die door zijn werkzaamheden een klantenkring heeft geschapen of ontwikkeld en die aldus een aanmerkelijk hogere waarde heeft verschaft aan de onderneming van de principaal, recht op een passende vergoeding, tenzij dit strijdig zou zijn met de billijkheid.

Het bedrag van de vergoeding is niet hoger dan dat van de beloning van één jaar berekend naar het gemiddelde van de laatste vijf jaren of, indien de overeenkomst korter heeft geduurd, naar het gemiddelde van de gehele duur daarvan.

Artikel 74p

Een beding dat de handelsagent beperkt in zijn vrijheid om na het einde van de agentuurovereenkomst werkzaam te zijn, is slechts geldig indien het schriftelijk is vastgesteld.

Aan zodanig beding kan de principaal geen rechten ontleen, indien de overeenkomst is geëindigd.

a. doordat hij haar zonder toestemming van de handelsagent heeft beëindigd zonder inachtneming van de wettelijke of overeengekomen termijn en zonder een dringende aan de handelsagent onverwijld medegedeelde reden;

b. doordat de handelsagent de overeenkomst heeft beëindigd vanwege een dringende, onverwijld aan de principaal medegedeelde reden, waarvoor laatstgenoemde een verwijt treft;

c. door een rechterlijke uitspraak gegrond op omstandigheden ter zake waarvan de principaal een verwijt treft.

De rechter kan indien de handelsagent dat vraagt zulk een beding geheel of gedeeltelijk teniet doen, op grond dat, in verhouding tot het te beschermen belang van de principaal, de handelsagent door dat beding onbillijk wordt benadeeld.

Indien de principaal een boete of een bepaalde schadevergoeding heeft bedongen voor het geval de handelsagent handelt in strijd met het beding, kan de rechter indien de handelsagent dat vraagt deze boete of schadevergoeding verminderen, zo de bedongene bovenmatig is.

Artikel 74q

Rechtsvorderingen gegrond op de artikelen 74l, 74m en 74o, verjaren door verloop van één jaar na het feit dat de vordering deed ontstaan.

Artikel 74r

Van de artikelen 74b, 74d, tweede lid, 74e, derde lid, 74f, 74j, tweede lid, 74l, 74m, 74n, 74o eerste lid, 74p, en 74q kunnen partijen niet afwijken.

Evenmin kan ten nadele van de handelsagent worden afgeweken van artikel 74o, tweede lid.

Artikel 74s

De bepalingen van deze afdeling laten onverlet:

- a. de toepasselijkheid van artikel 1850 van het Burgerlijk Wetboek voor wat betreft het eindigen van een aan de handelsagent gegeven last;
- b. de bevoegdheid van partijen om ontbinding van de agentuurovereenkomst met vergoeding van kosten, schaden en interessen te vorderen ingevolge artikel 1303 van het Burgerlijk Wetboek.

C. De vijfde afdeling van de Vierde Titel van het Eerste Boek van het Wetboek van Koophandel wordt vernummerd tot vierde afdeling, met als opschrift:

Van de handelsreizigersovereenkomst

De tot deze afdeling behorende artikelen 75q en 75r worden vernummerd tot 75 en 75a en gelezen als volgt:

Artikel 75

De handelsreizigersovereenkomst is de overeenkomst krachtens welke de ene partij, de handelsreiziger, zich verbindt in dienst van de andere partij, de patroon, personen te bezoeken, ten einde hetzij ten behoeve van de patroon bij de totstandkoming van overeenkomsten bemiddeling te verlenen, hetzij deze op naam van de patroon te sluiten.

Artikel 75a

Op de handelsreizigersovereenkomst vinden de artikelen 74b, 74d en 74e overeenkomstige toepassing.

Van de artikelen 74b, 74d, tweede lid, en 74e, derde lid, laatste zin, kunnen partijen niet afwijken.

Slechts bij schriftelijk aangegane overeenkomst mag van de bepalingen van de artikelen 74d, eerste lid, en 74e, eerste lid, worden afgeweken ten nadele van de handelsreiziger.

De artikelen 75s en 75t worden vernummerd tot onderscheidenlijk 75b en 75c.

In het aldus in 75b vernummerde artikel 75s vervallen de woorden «eerste en tweede lid,» na «artikel 1639i».

D. In artikel 958 van het Wetboek van Koophandel worden de woorden «Titel IV, vierde en vijfde afdeling» gelezen: Titel IV, derde en vierde afdeling.

ARTIKEL II

Aan artikel 40 der Faillissementswet wordt toegevoegd een nieuw, vijfde lid, luidende:

Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op agentuurovereenkomsten.

Aan artikel 239 der Faillissementswet wordt toegevoegd een nieuw, vierde lid, luidende:

Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op agentuurovereenkomsten.

ARTIKEL III

Op agentuurovereenkomsten die zijn tot stand gekomen vóór het tijdstip van in werking treden van deze wet is deze wet van toepassing van dat tijdstip af.

Bij de bepaling van de vergoeding bedoeld in artikel 74o van het Wetboek van Koophandel wordt de hogere waarde die de handelsagent aan de onderneming van de principaal heeft verschaft in de periode vóór 1 januari 1971, buiten beschouwing gelaten.

ARTIKEL IV

Deze wet treedt in werking met ingang van de vierde kalendermaand na de datum van uitgifte van het Staatsblad, waarin zij wordt geplaatst.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst, en dat alle ministeriële departementen, autoriteiten, colleges en ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven,

De Minister van Justitie,